

CONȚINUTUL ȘI PARTICULARITĂȚILE LEGALITĂȚII CA PRINCIPIU FUNDAMENTAL AL ADMINISTRAȚIEI PUBLICE

Mihail DIACONU,
doctorand

SUMMARY

The principle of legality is one of the fundamental of any modern system of administrative law, which underpins the organization and functioning of national systems of public administration and democratic state of law specific to the family which is part and Moldova. In this article we propose to study the legality as a fundamental principle of public administration and to clarify the content, sources, consequences and limits of them.

REZUMAT

Principiul legalității reprezintă unul dintre principiile fundamentale ale oricărui sistem modern de drept administrativ, care stă la baza organizării și funcționării sistemelor naționale de administrație publică, specifice statelor democratice și de drept, din familia cărora face parte și Republica Moldova. În acest articol ne propunem să studiem legalitatea ca principiu fundamental al administrației publice și să elucidăm conținutul, sursele, consecințele și limitele acesteia.

P rincipiul legalității administrației este considerat și analizat ca un pilon esențial al statului de drept (un principiu fundamental [6, p. 203-222]), care, împreună cu separarea structurală a puterii statale în cele trei puteri, trebuie să garanteze libertatea cetățeanului contra intervenției fără limită a executivului. În mod corespunzător, marea majoritate a sistemelor constituționale ale statelor europene se fondează pe conceptul de stat de drept, în calitate de principiu director al organizării statale. Indiferent de maniera în care acest concept este definit sau desemnat, acțiunea puterii statului este, peste tot, limitată prin drept, într-o manieră în care drepturile și libertățile individuale să fie protejate.

În literatura juridică se menționează că principiul legalității administrației publice presupune că „toate acțiunile care compun administrația ca activitate și toate formele de organizare a sistemului prin care sînt înfăptuite aceste

acțiuni trebuie să se întemeieze pe lege. Din acest punct de vedere, sistemul administrației publice este expresia legii și instrumentul acesteia” [16, p. 27]. Respectiv, principiul legalității reprezintă pilonul pe care se sprijină și se edifică întregul sistem administrativ al unui stat de drept.

Prin esență, principiul legalității, ca principiu esențial al administrației publice, semnifică supunerea acesteia ierarhiei normelor juridice. Altfel spus, acțiunea administrației publice nu este liberă, ci este subordonată unui set de reguli ce decurg din lege, care stabilesc procedurile de urmat, fixează condițiile de fond ale acțiunii administrative și, în special, definesc drepturile celor administrați [15].

Această realitate, constituind fundamentul construcției dreptului administrativ, nu s-a impus, din punct de vedere istoric, cu ușurință. Statul a manifestat o reală și prelungită reticență față de subordonarea sa regulilor dreptu-

lui și controlului judecătoresc sau al celor administrați. În acest sens, există și astăzi zone de nondrept, cum sînt actele de conducere ale guvernului sau măsurile de ordine interioară, în care acestea răspund imperfect exigențelor normelor legale și nu sînt supuse controlului judecătoresc.

Instituirea legalității ca principiu de bază al organizării și funcționării administrației statului s-a realizat destul de tîrziu, odată cu transformările social-politice profunde ce au avut loc pe continentul european la sfîrșitul sec. al XVIII-lea. Revoluția franceză din 1789 și adoptarea Declarației drepturilor omului și cetățeanului au marcat tranziția de la statul polițienesc la un stat bazat pe reguli de drept, punîndu-se pentru prima dată bazele creării unui sistem modern de drept administrativ, în cadrul căruia administrația de stat se supune regulilor dreptului [1, p. 32].

Printre doctrinari, este unanim recunoscută corelația intrinsecă

dintre apariția dreptului administrativ și principiul legalității, întrucât însăși existența dreptului administrativ presupune evidențierea faptului că administrația este supusă regulilor de drept [4, p. 281].

De la apariția sa și pînă în prezent, principiul legalității a suferit multiple modificări, acesta avînd semnificații cu mult mai complexe decît simpla „supunere a administrației față de drept”, astfel că, în cursul unei evoluții istorice de importanță considerabilă, punerea în aplicare a principiului a dus din ce în ce mai mult la juridicizarea administrației [12, p. 48].

În forma sa inițială, semnificația principiului era foarte limitată, el exprimînd clasică constatare a supunerii administrației față de anumite reguli de drept ce emanau fie de la administrația însăși, fie de la organul care o conducea. Era vorba în fond de o expresie a birocrației ierarhizate, care presupunea în mod necesar supunerea agenților publici față de regulile formulate de către superiori [4, p. 201].

În statul absolutist polițienesc, caracterizat prin exercitarea celor trei funcții ale statului de către una și aceeași persoană, administratorii acționau conform ordinilor conducătorului absolut, iar dacă acestea lipseau – după cum credeau ei că era spre binele statului [3, p.10]. Prin esență, administrația acționa în mod arbitrar, în baza principiului suveranității și pentru binele statului, particularul neavînd nici o posibilitate legală de a se apăra contra arbitrarului administrativ [9, p. 58].

Spre deosebire de statul polițienesc, în statul de drept, caracterizat prin existența unei puteri de reglementare autonome, principiul legalității presupune necesitatea unui raport strict de conformitate a actelor administrative cu legea, astfel încît legea ar trebui să fie nu doar limita activității executive, ci și condiția ei, organele administrative mărghinindu-se doar la executarea ei [3, p. 240].

În concret, în centrul raporturilor sale de drept administrativ cu cetățenii stă principiul potrivit căruia diferitele organe ale statului nu pot acționa decît în virtutea unei abilitări speciale prevăzute în normele juridice de drept administrativ. Administrația publică nu poate, spre exemplu, să folosească forța decît în situațiile, în limitele și în modalitățile strict prevăzute de lege. Din acest punct de vedere, puterea se transformă într-o competență instituită, încadrată și limitată în precepte strict legale.

Această regulă, în statul de drept, presupune două caracteristici (trăsături) esențiale:

- *jurisdicția raporturilor dintre administrație și administrați*: presupune necondiționat ca administrației (cetățenii) să aibă posibilitățile și mijloacele fixate prin lege de a forța administrația să respecte legea, normele dreptului. Astfel, în afara recursului grațios, cetățenii trebuie să aibă posibilitatea de a se adresa unui judecător independent, în toate cazurile de abuz din partea administrației;

- *extranietatea normelor aplicabile administrației publice*: normele aplicabile administrației

publice nu trebuie să aibă ca sursă exclusivă puterea publică. Ele trebuie să emane de la autorități exterioare administrației: parlament, tratate internaționale, practica judiciară internă și internațională. Acest model de construcție și de acțiune administrativă este întîlnit în majoritatea statelor dezvoltate din lume.

În epoca contemporană, situația principiului legalității este reflectată de noile relații stabilite între executiv și legislativ, administrația depășind puterea executivă, devenind ea însăși un autor important al regulilor de drept. Din acest punct de vedere, principiul legalității nu se mai reduce doar la conținutul legislativ, el înglobînd numeroase acte juridice ce emană de la administrația însăși, cu obligația acesteia ca la emiterea lor să respecte strict regulile de drept care îi sînt exterioare și superioare [7, p. 333].

Ca urmare a acestei evoluții, principiul legalității desemnează supunerea administrației față de numeroasele reguli juridice, naționale sau internaționale, scrise sau nescrise, imanente sau exterioare administrației, ce se constituie în conceptul de surse de legalitate.

Sursele (izvoarele) legalității administrative. În virtutea principiului legalității, autoritățile publice sînt obligate, în cadrul activității pe care o desfășoară, să respecte conținutul legii, în sensul de a emite sau adopta acte administrative în vederea organizării și executării legii, fără însă a o modifica sau completa [18, p. 107].

Semnificația de bază a acestui

principiu al dreptului administrativ stă, în fapt, în subordonarea administrației Constituției și legii, subordonare ce reprezintă garanția cetățenilor împotriva arbitrariului, incoerenței și ineficienței acțiunii autorităților publice [11, p. 52].

Potrivit principiului în discuție, actele administrative normative (actele autorităților publice care conțin dispoziții concrete și care produc drepturi și obligații în beneficiar sau în sarcina unor persoane dinainte determinate) ale organelor administrației publice centrale și locale trebuie să fie conforme legii, iar actele administrative individuale (actele autorităților publice care conțin dispoziții concrete și care produc drepturi și obligații în beneficiar sau în sarcina unor persoane dinainte determinate) trebuie să fie emise în conformitate și cu actele administrative normative, respectându-se ierarhia acestor acte.

Respectiv, drept izvoare ale legalității pot fi identificate Constituția, legile și ordonanțele guvernului, ca norme care au forța legilor, precum și actele normative ale organelor administrative pe care un alt organ administrativ subordonat ierarhic trebuie să le respecte atunci când acționează [10, p. 44].

Privind problema din perspectivă istorică, vom nota că în secolul al XX-lea am asistat la multiplicarea izvoarelor dreptului administrativ, în special în Europa. În prima sa parte, sistemele juridice naționale se inspirau din principiul legi-centrismului și al doctrinei constituționalității, urmate de

respectarea efectivă și jurisdicțională a Constituției. Acestea interesau raporturile dintre puterile publice, în special, contribuind la descifrarea rațiunilor constituționale ale acțiunii administrative. Pe parcurs, cooperarea juridică internațională s-a dezvoltat esențialmente prin intermediul tratatelor internaționale, accelerată de construcția regională și comunitară, trecută și actuală, ce presupune transpunerea în dreptul național a regulilor comunitare.

Prin urmare, în prezent, la izvoarele tradiționale ale dreptului administrativ se adaugă, din ce în ce mai mult, dreptul comunitar și regula intervenției judecătorești în controlul respectării normelor adoptate în spațiul administrativ european. Față de proliferarea surselor dreptului administrativ, autorii vorbesc despre principiul juridicității activității administrației: el arată că legea nu este unicul izvor al acțiunii administrative, ci ea este supusă regulilor dreptului, fie că acestea decurg din principiile constituționale, din dreptul internațional, din actele guvernamentale sau din practica judiciară europeană ori națională.

Astfel, putem constata că respectarea principiului legalității nu înseamnă numai conformitatea actelor administrative cu legile interne, dar și cu normele internaționale și de drept european.

La acest subiect, A. A. Trailescu [18, p. 108] menționează că legalitatea actelor administrative presupune conformitatea lor și cu principiile generale ale dreptului administrativ, cum ar fi predic-

tibilitatea normelor juridice, încrederea legitimă a cetățenilor în organele administrative, siguranța juridică, egalitatea, proporționalitatea (acest principiu desemnează că legalitatea regulilor interne/comunitare este supusă condiției ca mijloacele folosite să fie corespunzătoare obiectivului urmărit și să nu depășească ceea ce este necesar pentru a atinge acest obiectiv) [2, p. 76], nediscriminarea etc., create și promovate de jurisprudența constantă a Curții Europene de Justiție și de cea a Curții Europene a Drepturilor Omului, unele dintre ele fiind codificate de Tratatul de la Lisabona [19] și de Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Sintetizând cele expuse, vom nota că principiul legalității presupune totodată ca prevederile dreptului intern să fie suficient de accesibile, precise și previzibile, trebuind să fie interpretate și aplicate în conformitate cu standardele Convenției Europene a Drepturilor Omului.

Conținutul principiului legalității. În conținutul principiului legalității se regăsesc câteva exigențe esențiale, corespunzătoare unor coordonate fundamentale ale acțiunii administrative, și anume:

- legalitatea este limita acțiunii administrative, ceea ce înseamnă că actul juridic administrativ nu trebuie să contravină regulilor de drept, generale sau individuale, care îi sînt aplicabile. În acest context, aplicarea principiului legalității trebuie să se combine cu ierarhia existentă între regulile de drept, o ierarhie extrem de complexă, ce a depășit demult tradițio-

nala ierarhizare a normelor juridice. Ideea de bază este însă ca actul administrativ să nu fie contrar regulilor de drept superioare;

- legalitatea este fundamentul acțiunii administrative. În virtutea acestei exigențe, principiul semnifică faptul că administrația nu poate acționa doar prin emiterea repetată de acte juridice, decît atunci cînd ea este abilitată printr-o normă de drept să o facă. Această abilitare privește, mai întîi de toate, competența autorității administrative de a emite actul. Cu alte cuvinte, autoritatea administrativă nu poate acționa decît dacă este competentă să o facă, iar acest lucru derivă din conținutul actelor normative cu putere de lege. Ele determină competența personală (*rationae personae*), actele și faptele pe care ea este abilitată să le îndeplinească care compun competența materială (*rationae materiae*) și competența privitoare la locul, respectiv momentul emiterii și al aplicării actului (*rationae loci, rationae temporis*);

- legalitatea este obligația administrației de a acționa în sensul efectiv al respectării legii. Este vorba de un aspect al principiului legalității care n-a fost pus în lumină decît de puțină vreme. Ea semnifică un element pozitiv în sensul că administrația nu este doar ținută să nu depășească limitele competenței, ci este obligată să acționeze pentru executarea legii și chiar pentru restabilirea legalității, atunci cînd și acolo unde ea este încălcată [15, p. 13].

Din exigențele expuse, pot fi desprinse o serie de **obligații ce**

revin administrației publice, precum:

1. Obligația administrației de a face cunoscută legalitatea, de a aduce la cunoștința tuturor normele juridice, prin publicare ori prin orice formă modernă de comunicare. De asemenea, se impune ca elaborarea normelor legale să se facă într-o manieră clară, evitîndu-se formulările nebulose ce necesită eforturi de interpretare, imposibile pentru nespecialiști, abordînd un stil simplificat al textelor legislative și regulamentare. În plus, administrația trebuie să indice motivul, premisele care au determinat-o să procedeze la emiterea actelor administrative.

2. Administrația, atunci cînd ea însăși a adus atingere legalității, trebuie să pună capăt de îndată situației ilegale pe care a creat-o, fie prin abrogarea actului administrativ nelegal, fie prin retragerea acestuia. În caz contrar, justiția are dreptul de a sancționa refuzul administrației.

3. Administrația trebuie să vegheze ca administrații să nu intre în contradicție cu starea de legalitate. Aceasta înseamnă că administrația, dacă este competentă să o facă, trebuie să procedeze la efectuarea de controale prin care să verifice dacă administrații respectă regula de drept. Insuficiența unui asemenea control din partea administrației, dacă antrenează prin pasivitatea ei ori prin neglijența de care dă dovadă un prejudiciu, antrenează responsabilitatea ei. În acest sens, administrația trebuie să pună în aplicare diferite mijloace și sancțiuni de care dispune pentru

evitarea unei asemenea situații.

4. Administrația trebuie să ia măsurile necesare pentru asigurarea aplicării normelor de drept. Este vorba despre situația în care aplicarea normei juridice nu este posibilă fără intervenția administrației, respectiv prin organizarea executării sau prin asigurarea finanțării unor operațiuni, fără de care regula nu poate în mod efectiv să fie aplicată. Inacțiunea administrației ori întîrzierea implicării autorităților administrative prin furnizarea mijloacelor necesare, de asemenea, antrenează responsabilitatea acesteia.

O aplicație importantă a acestei obligații privește elaborarea unor regulamente de aplicare a unor legi, regulamente stipulate de textul legal și care sînt indispensabile pentru aplicarea conținutului acestuia. În absența acestor mențiuni din lege, administrația ar putea frîna aplicarea prevederilor sale, în primul rînd printr-o atitudine de nepăsare. Aceleași consecințe juridice ar putea să apară și în situațiile de întîrziere excesivă în raport cu termenele normale, în cadrul cărora se impune adoptarea regulamentelor de aplicare.

Consecințele principiului legalității. Obligația de a respecta legile comportă pentru administrație o dublă exigență, și anume: una negativă – de a nu lua nici o decizie care ar putea contraveni legilor, cealaltă pozitivă – de a aplica legile, adică de a lua toate măsurile reglementare sau individuale necesare pentru executarea efectivă a acestor legi [9, p. 363].

a) *Consecința negativă* a prin-

cipiului legalității privește obligația administrației de a se abține de la dispunerea unor măsuri administrative, fie pe cale normativă, fie de natură individuală, care să contravină normelor legale. În cazul în care administrația se abate de la o asemenea exigență esențială a principiului legalității, o atare conduită ilegală poate antrena diferite tipuri de „sanțiuni” [8, p. 36], precum: critica puterii politice, punerea în aplicare a responsabilităților disciplinare ale agenților care au comis ilegalitățile, exercitarea unui recurs pentru exces de putere în fața judecătorului administrativ, ridicarea excepției de ilegalitate în fața instanțelor judiciare în limita competențelor lor, antrenarea responsabilității administrației și, în cazul producerii unui prejudiciu, răspunderea civilă patrimonială.

b) *Consecința pozitivă* a principiului legalității rezidă în obligația administrației de a avea o conduită pozitivă, conformă dreptului, asigurând aplicarea eficientă a legilor și a regulamentelor, concordanța prevederilor actelor normative proprii cu prevederile legilor.

Deși administrația dispune de o largă marjă de apreciere, ea nu poate să nu intervină să edicteze actele necesare într-o situație periculoasă pentru ordinea publică, securitatea sau salubritatea publică, ea trebuind să dispună măsurile necesare pentru a face să înceteze starea de pericol. Ea este ținută să emită, într-un termen rezonabil, regulamentele necesare aplicării legii sau a regulamentelor superioare. În aceste situații, administrația va fi obligată la reperarea daunelor cauzate prin neemiterea

regulamentelor de aplicare, și nu la emiterea respectivelor regulamente.

Problema care se pune constă în identificarea modalităților concrete prin intermediul cărora administrația poate fi constrânsă să restabilească situația legală, aplicând normele legale ce îi sînt opozabile.

Limitele principiului legalității. Administrația publică, atunci cînd acționează, cînd ia decizii trebuie să se conformeze prescripțiilor legii, să se încadreze în aceste limite. Totuși, aceste limite nu presupun o încorsetare rigidă a administrației, o lipsă totală de libertate de mișcare, în sensul de a nu avea independență să aprecieze în mod concret o situație dată sau de a nu avea inițiativă. Legea nu poate fi aplicată mecanic, după cum nici nu poate să prevadă în cuprinsul său toate situațiile care se pot ivi în viața societății și a cetățenilor. Astfel, legiuitorul poate să adopte norme juridice care să conțină dispoziții precise, pe care administrația publică trebuie să le execute întocmai, dar poate adopta și norme juridice care să descrie coordonate generale, urmînd ca administrația în executarea legii să decidă dacă un fapt concret se încadrează sau nu în acele coordonate. „Administrația publică trebuie să respecte legalitatea, dar, în același timp, ea are nevoie și de o anumită libertate de acțiune, ținînd seama de faptul că unele măsuri nu pot fi apreciate pe cale generală, ci doar în contact direct cu realitatea administrativă” [13, p. 125].

În felul acesta, administrației publice îi este lăsat chiar prin lege

un anumit grad de libertate de a alege între mai multe soluții posibile și care este cunoscut în doctrină ca fiind *puterea discreționară a administrației*. Această putere discreționară este necesară tocmai pentru ca administrația să își poată îndeplini menirea sa de a pune în aplicare legile și de a asigura satisfacerea cît mai bine a interesului public, național sau local, prin posibilitatea de a adopta cea mai bună soluție.

Puterea discreționară de care dispune administrația publică a mai fost denumită și drept / competență de apreciere, definind cazul în care norma de drept nu dictează administrației un anume comportament, în opoziție fiind pusă competența legală care îngreudește total orice posibilitate de intervenție a administrației pentru a hotărî în ce sens trebuie aplicate prevederile legii [17, p. 146]. În acest ultim caz, administrația nu este decît un simplu instrument de executare a legii. Aceasta trebuie să fie însă mai mult decît atît, pentru că legea este destinată oamenilor, reglementează relații sociale, adică relații care apar între oameni, iar acestea nu pot fi încadrate în tipare fixe, pot varia. În consecință, este nevoie de un organism care să vină în contact direct cu această realitate și să aprecieze felul în care o normă trebuie aplicată, să determine concret voința legiuitorului ca acea normă să se aplice sau nu unei situații apărute în realitate. Prin aceasta administrația publică își justifică rolul său de a intermedia între decidentul politic și cetățeni și a asigura în modul acesta o coerență între ceea

ce preconizează legea și ceea ce este în practică [14].

Luînd în considerație cele expuse, vom nota că limitele principiului legalității privesc limitarea puterilor discreționare ale administrației, fără a se aduce atingere supleții sale ori spiritului său de inițiativă [7, p. 352].

În concluzie, vom nota că pentru a îmbunătăți, din punct de vedere conceptual, principiul legalității, ar trebui întreprinse demersurile teoretice necesare, dar și de ordin normativ, menite a asigura, pe de o parte, eficiența acțiunii administrative, printr-un raport echilibrat al prerogativelor de care dispune administrația publică (puterea legală – puterea discreționară), iar pe de altă parte, instituirea unor forme moderne și eficiente, prin intermediul cărora să se limiteze tendința de exces a puterii administrației, restrîngînd-o astfel la sfera „legalității”.

Din acest punct de vedere, una dintre cele mai relevante probleme care merită, în opinia noastră, o deosebită atenție este cercetarea puterii discreționare a administrației, în direcția investigării căilor apte să contribuie la înfrînarea tendințelor de alunecare a administrației spre excesul de putere. În vederea prevenirii apariției arbitrariului în exercitarea competențelor administrației publice, adesea discreționare, credem că se impune analiza necesității introducerii în sistemul de drept, alături de principiul legalității, și a altor principii fundamentale, în special a principiului proporționalității, al cărui rol poate fi decisiv în ponderea puterii discreționare

a administrației, a cărei tendință spre exces de putere rămîne încă o problemă de actualitate. De asemenea, apreciem a fi necesară restrîngerea, pe cît posibil, a competențelor de tip discreționar ale administrației publice, determinîndu-se cu mai multă precizie, în cuprinsul textelor legale, conduita pe care administrația o are de urmat, evitîndu-se astfel apariția arbitrariului administrativ, coroborată cu o atenție sporită a administrației de a-și înfrîna tendința de a face abuz de putere, excedînd cadrul legalității.

Referințe bibliografice

1. Alexandru I. *Drept administrativ comparat*. București: Lumina Lex, 2000.
2. Andreescu M. *Proportionalitatea – principiu constituțional*. În: *Dreptul*, 2010, nr. 2.
3. Apostol D. T. *Drept administrativ*. vol. 1. București: Lumina Lex, 2003.
4. Auby J. M. *Droit public*. Tome I. Theorie generale de L'Etat et Droit Constitutionnel. Droit Administrative, 3-eme edition. Collection Collectivites Territoriales, Dinge par Jacques Moreau. Paris: Economica, 1995.
5. Auby J.M., Drogo R. *Traité de contentieux administratif*. 3e ed., Paris, 1984.
6. Costachi Gh. *Prin știință spre un stat de drept*. Volum omagial. Chișinău: Institutul de Istorie, Stat și Drept al AȘM, 2011.
7. Dabbasch Ch. *Institutions et droit administratif: L'action et le controle de l'administration*. Paris: Presses Univ. de France, 1986.
8. Diti Tarangul E. *Principiul legalității în dreptul administrativ român și francez*. În: *Revista de drept public*, anul IV, 1929.
9. Douay Dominique, Monique

Jacob, Defrenne Jacques. *Comunitățile locale în sistemul administrativ francez*. Paris: Jean Jaures, 1994.

10. Iorgovan A., Moraru I., Musăteșu D. *Legalitatea actelor administrative*. București: Editura Politică, 1985.

11. Lazăr R. A. *Legalitatea actului administrativ*. București: Editura ALL BECK, 2004.

12. Manda C., Manda C. C. *Dreptul colectivităților locale*. București: Lumina Lex, 2002.

13. Manda C., Manda C. *Știința administrației*. Ediția a III-a. București: Universul Juridic, 2008.

14. Moraru M. *Legalitatea și oportunitatea actelor administrative. Relația dintre ele și controlul oportunității*. În: *Revista Științifică a Studenților în Drept*, 2011. http://www.drept.unibuc.ro/dyn_doc/publicatii/revista-stiintifica/Legalitatea-si-oportunitatea-actelor-administrative-2011-sec.pdf.

15. Neagu N. *Drept administrativ III. Controlul administrativ*. Note de curs. Constanța, 2007-2008. <http://www.scribd.com/doc/40764539/Drept-Administrativ-III-Controlul-Administrativ>.

16. Negoită Al. *Drept administrativ și știința administrației*. București: Atlas Lex, 1993.

17. Popescu-Slăniceanu I., Pușcă A., Enescu C. I., Petrovski D. M. *Drept administrativ*. Vol. II. Galați: Editura Universitară Danubius, 2009.

18. Trailescu A. A. *Predictibilitatea normelor și stabilitatea raporturilor juridice – componente ale legalității actelor administrative*. În: *Curentul juridic*, anul IX, nr. 1 (44), 2011.

19. *Tratatul de la Lisabona (de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de Instituire a Comunității Europene)*, semnat la 13 decembrie 2007.